ZA HRANICOU ALGORITMU: MEDZI JAZYKOM A VEDOMÍM

PROJEKT SKOF 01/26

Wittgensteinova filozofia jazyka a Chalmersova metafyzika vedomia v diskusii o umelej inteligencii

Lenka Kocinová · lkocinová@ukf.sk

ABSTRACT

This paper addresses the apparent tension between Wittgenstein's pragmatic account of meaning and Chalmers' metaphysical account of consciousness in the context of contemporary debates on artificial intelligence. While Wittgenstein argues that the attribution of mental states depends on publicly accessible language practices and rule-governed forms of life, Chalmers maintains that consciousness involves irreducible phenomenal properties whose existence cannot be explained in purely functional or linguistic terms. I argue that this tension can be resolved by distinguishing between two levels of analysis: the conditions of ascription and the conditions of existence of consciousness. Wittgenstein provides a framework for understanding when it is meaningful to attribute consciousness, whereas Chalmers addresses the ontological question of how consciousness might exist, even beyond human or linguistic contexts. This distinction is then applied to artificial intelligence systems, showing that while current AI may fail to meet Wittgensteinian criteria for the meaningful attribution of consciousness, this does not, in principle, rule out the possibility of consciousness in artificial systems as conceived by Chalmers. The paper concludes by proposing a two-level model of intelligence that moves beyond purely algorithmic accounts and clarifies ongoing philosophical confusions about AI and consciousness.

VÝSKUMNÁ OTÁZKA

Možno umelé systémy zmysluplne označiť za vedomé, ak sa kritériá pripisovania vedomia (Wittgenstein) líšia od podmienok jeho možnej existencie (Chalmers)?

1 Analyticko-filozofická rekonštrukcia

Rekonštrukcia kľúčových argumentov oboch autorov, na ktorých analýza stojí.

Wittgenstein: jazykové hry, pravidlá, súkromný jazyk.

Chalmers: ťažký problém vedomia, qualia, zombíci.

Rekonštrukcia tvorí pojmový základ pre celú ďalšiu analýzu.

2 Komparatívna analýza

Systematické porovnanie dvoch prístupov k mysli naprieč kľúčovými osami:

- verejné vs. súkromné
- jazyk vs. skúsenosť

Cieľom je ukázať, kde sa oba rámce reálne rozchádzajú a prečo.

3 Konceptuálne rozlíšenie

Napätie sa rozpúšťa rozlíšením dvoch odlišných úrovní analýzy vedomia:

① podmienky pripisovania vedomia

② podmienky existencie vedomia

Wittgenstein a Chalmers tak neodpovedajú na tú istú otázku.

4 Aplikácia na umelú inteligenciu

Rozlíšenie sa aplikuje na jazykový model (LLM) alebo hypotetickú AI:

Wittgenstein → vedomie jej nemožno zmysluplne pripísať.

Chalmers → vedomá v princípe byť môže.

✓ ZÁVER

Navrhujem dvojúrovňový model inteligencie, ktorý presahuje čisto algoritmické poňatie AI: Wittgenstein určuje, kedy je vedomie zmysluplné pripísať; Chalmers určuje, ako by vedomie mohlo v princípe existovať. Rozlíšenie medzi podmienkami pripisovania a podmienkami existencie tak objasňuje pretrvávajúce filozofické nejasnosti v debate o AI a vedomí.